

ZNANSTVENI SKUP »IDENTITET LIKE: KORIJENI I RAZVITAK«

Od 25. do 29. rujna 2007. održan je u Kulturno-informativnom centru u Gospiću znanstveni skup »Identitet Like: korijeni i razvitak«, dosad najveći znanstveni skup u Lici i o Lici uopće. Skup su zajednički organizirali Institut društvenih znanosti »Ivo Pilar«, Hrvatski institut za povijest, Gospićko-senjska biskupija, Centar za promicanje socijalnog nauka Crkve HBK, Državni arhiv u Gospiću, Gradski muzej u Senju i Udruga Ličana Vila Velebita. Predstavnici navedenih ustanova konstituirali su se kao Programski i organizacijski odbor koji je pripremio skup.

U povodu skupa izdala je Udruga Ličana Vila Velebita u Zagrebu prigodni broj časopisa *Vila Velebita* o identitetu Like, koji sadrži program skupa, uvodne referate, sažetke svih izlagača, stranice posvećene ličkim gradovima i općinama te druge priloge.

Znanstveni skup »Identitet Like: korijeni i razvitak« održan je pod pokroviteljstvom Hrvatskog sabora, a supokrovitelji su bili Ličko-senjska županija i Grad Gospić.

U radu znanstvenoga skupa sudjelovalo je gotovo 75 znanstvenika i kulturnih djelatnika iz 30-ak ustanova i organizacija iz Like, Zagreba i drugih dijelova Hrvatske.

Znanstveni skup počeo je 26. rujna 2007. himnom »Lijepa naša domovino« i minutom šutnje za sve koji su svoje živote utkali u boljitak Like i Hrvatske, a napose za hrvatske branitelje iz Domovinskog rata. U ime Programskog i organizacijskog odbora nazočne je na početku skupa pozdravio koordinator doc. dr. sc. Željko Holjevac. Prigodnim riječima obratili su se nazočnima Milan Kolić, gradonačelnik grada domaćina Gospića, i dipl. ing. Milan Jurković, ličko-senjski župan, obojica kao predstavnici supokrovitelja. Na početku skupa govorio je i državni tajnik u Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa doc. dr. sc. Nevio Šetić koji je svima zaželio uspješan rad u ime ministra prof. dr. sc. Dragana Primorca, a i potpredsjednik Hrvatskog sabora dr. Darko Milinović koji je govorio kao izaslanik pokrovitelja.

Gradski zbor otpjevao je pjesmu »Vila Velebita«, nakon čega je znanstveni skup, u ime svih organizatora i suorganizatora, otvorio prof. dr. sc. Vlado Šakić, ravnatelj Instituta društvenih znanosti »Ivo Pilar«, ujedno predsjednik Programskog i organizacijskog odbora.

U prijedodnevnom radnom dijelu skupa 26. rujna 2007. uvodna su priopćenja podnijeli: mons. dr. sc. Mile Bogović, gospićko-senjski biskup, mr. sc. Tatjana Kolak iz Muzeja Like, prof. dr. sc. Dane Pejnović s Geografskog odjela Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu, prof. dr. sc. Ante Bežen s Učiteljskog fakulteta u Zagrebu, doc. dr. sc. Željko Holjevac s Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu, dr. sc. Nenad Pokos s Instituta društvenih znanosti »Ivo Pilar« i prof. dr. sc. Vlado Šakić, ravnatelj Instituta »Ivo Pilar«. Među uvodničarima je trebao govoriti i prof. dr. sc. Ivan Cifrić s Odsjeka za sociologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, i to o ruralnoj tradiciji kao komponenti u razvoju modernog društva, no zbog spriječenosti drugim obvezama nije bio na skupu. Mile Bogović je govorio o formativnim polazištima ličkog identiteta kao što su zemljopis, povijesni razvoj, vjera i kultura, karakterne osobine i sl. Tatjana Kolak postavila je pitanje što je to lički identitet. Dane Pejnović ukazao je na važnost geografskih posebnosti kao odrednica identiteta Like. Govoreći

o ličkim jezičnim identitetima, Ante Bežen je posebno apostrofirao četiri inačice suvremenih govora u Lici: čakavsku, štokavsku ijekavsku, štokavsku ikavsku i srednjobosansku. Željko Holjevac problematizirao je povijesne osnove disproporcija između uobičajenih predodžbi o Lici kao prirodno lijepom prostoru gotovo djevičanske privlačnosti i stvarnog života koji je ondje u mnogo čemu sve prije nego idilična pastorala. Nenad Pokos je analizirao promjene ukupnog broja te posebno narodnog i vjerskog sastava stanovništva Like od popisa 1900. do popisa 2001. godine. Ustanovio je kontinuirano opadanje broja stanovnika i promjene u bimodalnoj strukturi stanovništva u smislu oscilacija u kretanju udjela Hrvata i Srba u stanovništvu Like od početka 20. stoljeća kada je u Lici bilo nešto više Srba nego Hrvata do početka 20. stoljeća kada je prevladala obrnuta situacija. Vlado Šakić je okvirno iznio neke suvremene teorijske pristupe fenomenu identiteta.

Između prijepodnevnog i poslijepodnevnog dijela skupa 26. rujna 2007. u Gospiću je otvoren Područni centar Instituta društvenih znanosti »Ivo Pilar« kao peti centar u mrežnom ustroju Instituta. Na otvorenju Centra govorili su ličko-senjski župan Milan Jurković, gospički gradonačelnik Milan Kolić i ravnatelj Instituta »Ivo Pilar« prof. dr. sc. Vlado Šakić, a gospičko-senjski biskup mons. dr. sc. Mile Bogović blagoslovio je prostorije Centra. Za voditelja Centra imenovan je doc. dr. sc. Željko Holjevac, vanjski suradnik Instituta »Ivo Pilar«, kojem je kao rođenom Ličaninu povjerena zadaća da koordinira opremanjem Centra i njegovim postupnim kadrovskim ekipiranjem.

U poslijepodnevnom dijelu skupa 26. rujna 2007. raspravljalo se o povijesnim aspektima ličkog identiteta od staroga preko srednjega do novoga vijeka. Doc. dr. sc. Boris Olujić, dr. sc. Marija Buzov, dr. sc. Ante Škegro, dr. sc. Ante Birin, dr. sc. Srećko Lipovčan, dr. sc. Milan Kruhek, prof. Radomir Jurić, mr. sc. Marko Šarić, mr. sc. Hrvoje Petrić i drugi znanstvenici koji su podnijeli priopćenja u tom dijelu govorili su o prapovijesnoj i antičkoj baštini, jačanju kraljevske vlasti u Lici nakon provale Tatara 1242., slici Krbavske bitke u hrvatskoj historiografiji, udžbenicima i javnosti, starim ličkim gradovima, arheološkim istraživanjima katedrale Sv. Jakova u Krbavi, predmodernim ličko-krbavskim etnijama prema popisu iz 1712., Kranjcima u Lici i drugim temama.

Navečer 26. rujna 2007. održan je u Pučkom otvorenom učilištu »Dr. Ante Starčević« u Gospiću koncert za sudionike skupa i građanstvo. Nastupile su Tamara Smirnova iz Bostona na violini i Mira Flies Šimatović iz Zagreba na glasoviru. Za organizaciju koncerta zaslužan je prof. Šime Šimatović, predsjednik Hrvatskog kulturnog kluba iz Zagreba.

Drugog dana skupa, 27. rujna 2007., na dnevnom su redu bili također povijesni aspekti ličkog identiteta, no sada s težištem na 19. i 20. stoljeću. Dr. sc. Jasna Turkalj, mr. sc. Krešimir Bušić, prof. dr. sc. Mira Kolar, dr. sc. Ivica Šute, dr. sc. Zdravko Dizdar, dr. sc. Mato Artuković, mr. sc. Ana Holjevac, mr. sc. Jakaš Raguž i dr. sc. Zdravko Matić govorili su o Brinju u pravaškom pokretu 80-ih godina 19. stoljeća, ličkim glasilima od 1886. do danas, putopisima subotičkog biskupa Lajče Budanovića o ličkim Bunjevcima, Lici u vrijeme dominacije Seljačko-demokratske koalicije u Oblasnoj skupštini Primorsko-krajiške oblasti 1927. i 1928. godine, oblikovanju kulturno-nacionalnog identiteta u Lici između dva svjetska rata, izvješćima Bićanićeva Zavoda za proučavanje seljačkog i narodnog gospodarstva o Lici,

planovima velikosrpske ideologije i politike prema Lici tijekom 19. i 20. stoljeća, pojedinim aspektima Domovinskog rata u Lici i slično.

Poslijepodne istoga dana okupljeni su znanstvenici sudjelovali na izletu po srednjoj Lici i Krbavi pod stručnim vodstvom gospičko-senjskog biskupa mons. dr. sc. Bogovića i ličko-senjskog dožupana za društvene djelatnosti, ujedno ravnatelja Državnog arhiva u Gospiću, prof. Ivice Mataije. Među ostalim, obišli su gradilište Crkve hrvatskih mučenika na Udbini i otkopane temelje srednjovjekovne krbavske katedrale Sv. Jakova u blizini Udbine.

Trećeg dana skupa, 28. rujna 2007., znanstvenici su najprije referirali o demografskoj problematici, migracijama i socijalnom identitetu Like, gospodarstvu, održivom razvoju i okolišu, a zatim o pojedinim kulturnim, vjerskim i jezičnim aspektima ličkog identiteta, napose o etnološkim i antropološkim temama, Crkvi u identitetu Like te jeziku i književnosti. Govorilo se o demografskim gubicima Ličko-senjske županije u Domovinskom ratu, endokrinom aspektu kroničnog stresa u Domovinskom ratu u populaciji Like, životnom zadovoljstvu i osjećaju sreće stanovnika Ličko-senjske županije, revitalizacijskim procesima u Lici, šumarskom muzeju u Krasnom i potrebi navodnjavanja u Lici, Plitvičkim jezerima kao ličkoj prirodnoj baštini svjetskoga glasa, bunjevačkim elementima u svadbenim običajima Like, važnosti magijskog u suvremenom životu Ličana, pojedinim aspektima uloge Crkve u identitetu Like, Šimi i Anti Stračeviću, gackoj čakavštini i dr. Govorili su, među ostalim, prof. dr. sc. Anđelko Akrap, dr. sc. Dražen Živić, mr. sc. Ivo Turk, prof. Jelena Maričić, doc. dr. sc. Milan Vrklja, dr. sc. Ljiljana Kaliterna Lipovčan, dr. sc. Maja Štambuk, prof. dr. sc. Milan Glavaš, prof. dr. sc. Ivan Šimunić, dipl. ing. Krešimir Čulinović, prof. dr. sc. Milana Černelić, prof. Marijeta Rajković, dr. sc. Ivan Markešić, mr. sc. Robert Holjevac, prof. Maja Matasović, dipl. teolog Marjan Ninčević, prof. dr. sc. Marko Samadžija, doc. dr. sc. Dean Slavić, dipl. iur. Milan Kranjčević i drugi.

Skup je završio 29. rujna 2007. prijednevnom izlaganjima o fragmentima urbaniteta, ličkim gradovima, spomenicima i starinama, numizmatičkoj topografiji Like, starim gospičkim razglednicama, ličkom plemstvu i njegovu heraldičkom znakovlju, podgorskim pričama o Lici, Matijanu Matijeвиću kao »junaku iz Like« te ostalim kulturnim, vjerskim i jezičnim aspektima identiteta Like. O tome su izlagali dr. sc. Ratko Vučetić, dr. sc. Diana Vukičević-Samaržija, prof. Sanja Vrcić-Mataija, prof. Blaženka Ljubović, prof. Enver Ljubović, Jasna Ćurković, Andrija Matijeвиć i ostali referenti.

Održavanjem znanstvenoga skupa »Identitet Like: korijeni i razvitak« prestalo je djelovanje Programskog i organizacijskog odbora koji je pripremio skup. Ujedno je počelo djelovanje novoosnovanog Područnog centra Instituta društvenih znanosti »Ivo Pilar« u Gospiću, znanstveno-istraživačke jedinice koja treba, u suradnji sa svim relevantnim čimbenicima iz svijeta znanosti u Hrvatskoj i izvan nje, dati novi impuls pokušajima da se pokrene dugoročno održivi proces kvalitativne preobrazbe prostora koji svojim položajem povezuje različite dijelove Republike Hrvatske.

Smisao održavanja četverodnevno znanstvenog skupa o identitetu Like i utemeljenja Područnog centra Instituta »Ivo Pilar« u Gospiću kao područne sastavnice nacionalne znanstveno-istraživačke infrastrukture je pokušaj da se u obzoru svijeta znanja 21. stoljeća, uvažavajući baštinjene obrasce transgeneracijskih iskustava na lokalnoj razini u nacionalnom

i globalnom kontekstu, pruži dodatni impuls nastojanjima oko ukupne revitalizacije gorske Hrvatske, naročito zapostavljene Like, prostora koji povezuje različite dijelove suvremenog teritorija Republike Hrvatske i prostora koji je samo u posljednjih 100 godina izgubio $\frac{3}{4}$ stanovnika, a o njegovoj višestoljetnoj materijalnoj i duhovnoj stagnaciji stjecajem brojnih nepovoljnih okolnosti da se i ne govori. S tog je stajališta naročito Područni centar Pilar u Gospiću, u kojem bi se s vremenom trebala zaposliti dva znanstvenika i četiri znanstvena novaka, zamišljen kao moderna interdisciplinarna i multiperspektivna znanstveno-istraživačka jedinica lokalno-regionalne provenijencije unutar nacionalne i globalne umreženosti u području društvenih i humanističkih znanosti. Promišljajući programe, teme, projekte i tribine od lokalno-regionalnog preko nacionalnog do globalnog karaktera, Centar Gospić se treba afirmirati kao znanstveno i intelektualno žarište grada Gospića i Ličko-senjske županije, ali i misaono sustjecište cijele gorske Hrvatske (dijelovi Karlovačke i Primorsko-goranske županije), koje bi služilo za osposobljavanje znanstvenog kadra unutar lokalne zajednice, prije svega znanstvenog podmlatka, pružajući u isto vrijeme znanstveno-istraživačke, arhivsko-dokumentacijske, izdavačke, konzultativne i obrazovne usluge široj akademskoj, upravljačkoj i gospodarskoj zajednici.

Svojim istraživačkim, stručnim, promotivnim i drugim djelatnostima Područni centar Instituta »Ivo Pilar« trebao bi biti generator materijalne i duhovne revitalizacije prostora u kojem treba postojati i vremena u kojem će djelovati. Lika i cijela gorska Hrvatska morale bi u vremenu koje dolazi, uvažavajući potrebu da sačuvaju resurse i autentične vrijednosti koje posjeduju, na najoptimalniji mogući način uhvatiti i držati korak s razvojnim tendencijama suvremene Hrvatske, Europe i svijeta. Pri tome Područni centar Instituta »Ivo Pilar« kao znanstvene institucije koja je pokazala neposredni interes da sudjeluje u tome procesu može biti od velike pomoći. Na tom putu, a na tragu koncepcije održanog znanstvenog skupa, očekuje se i nadalje djelatna suradnja i potpora svih relevantnih čimbenika iz svijeta znanosti, akademske zajednice (fakulteti, instituti i dr.), ali i politike i gospodarskih subjekata jer je fokusiranje što veće količine pozitivnih impulsa prema ličkom prosperitetu kao primarnom cilju jedan od osnovnih preduvjeta da se u tome dugoročno nešto i postigne.

Željko Holjevac

Ekonomska i ekohistorija
Economic- and Ecohistory

Časopis za gospodarsku povijest i povijest okoliša

Scientific Research Journal for Economic and Environmental History

Volumen III / Broj 3
Zagreb - Samobor 2007.
ISSN 1845-5867
UDK 33 + 9 + 504.3

Nakladnici / Publishers:

Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju
Society for Croatian Economic and Environmental History
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb

Izdavačka kuća Meridijani
p.p. 132, 10430 Samobor
tel.: 01/33-62-367, faks: 01/33-60-321
e-mail: meridijani@meridijani.com
www.meridijani.com

Sunakladnici / Co-publishers:

Sekcija za gospodarsku povijest Hrvatskog nacionalnog odbora za povijesne znanosti Zagreb
(moderator: Hrvoje Petrić)

Međunarodni istraživački projekti: »Triplex Confinium - Hrvatska višegraničja u euromediterranskom kontekstu« i Triplex Confinium - »Hrvatska riječna višegraničja« (voditeljica: doc. dr. Nataša Štefanec) Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (voditelj: prof. dr. sc. Drago Roksandić)

Urednici / Editors-in-chief:

Mira Kolar-Dimitrijević, Hrvoje Petrić

Uredništvo / Editorial Staff:

Dragutin Feletar, Željko Holjevac, Mira Kolar-Dimitrijević, Dubravka Mlinarić, Nenad Močanin, Hrvoje Petrić, Drago Roksandić, Mirela Slukan Altić, Nataša Štefanec, Ivica Šute

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Board:

Drago Roksandić - predsjednik (Zagreb, Hrvatska), Daniel Barić (Le Havre-Pariz, Francuska), Slaven Bertoša (Pula, Hrvatska), Zrinka Blažević (Zagreb, Hrvatska), Tatjana Buklijaš (Cambridge, UK), Boris Golec (Ljubljana, Slovenija), Hrvoje Gračanin (Zagreb, Hrvatska), Andrej Hozjan (Maribor, Slovenija), Halil İnalçik (Ankara, Turska), Egidio Ivetic (Padova, Italija), Aleksandar Jakir (Split, Hrvatska), Karl Kaser (Graz, Austrija), Isao Koshimura (Tokio, Japan), Marino Manin (Zagreb, Hrvatska), Kristina Milković (Zagreb, Hrvatska), Ivan Mirnik (Zagreb, Hrvatska), Géza Pálffy (Budimpešta, Mađarska), Daniel Patafta (Rijeka, Hrvatska), Gordan Ravančić (Zagreb, Hrvatska), Marko Šarić (Zagreb, Hrvatska), Nataša Štefanec (Zagreb, Hrvatska), Mladen Tomorad (Zagreb, Hrvatska), Jaroslav Vencalek (Ostrava, Češka), Milan Vrbanus (Zagreb, Hrvatska), Zlata Živaković Kerže (Osijek, Hrvatska)

Grafički urednik / Graphic design:

Alojz Zaborac

Prijelom / Layout:

Meridijani, Marina Skelin

Lektura / Language editing:

Lidija Menges

Za nakladnike / Journal directors:

Petra Somek, Hrvoje Petrić

ISSN:

1845-5867

Tisak / Print by:

Bogadigrafika, Koprivnica 2007.

Adresa uredništva / Mailing address:

Hrvoje Petrić (urednik)
Zavod za hrvatsku povijest, Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
e-mail: h.petric@inet.hr

Na naslovnici:

Splavi na rijeci Dravi pokraj Donje Dubrave 1938. godine

Tiskano uz pomoć Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH i Grada Zagreba
